

Høringssammenstilling for
Skismøring

Versjon 1.0, 15. juni 2018

Svanemerking av Skismøring - Høringssammenstilling

106/1.0, 15.06.2018

1	Sammendrag	1
2	Om høringen.....	1
3	Sammenstilling av innkomne svar	2
4	Kommentarer til kriteriene, i detalj	4
4.1	Generelle kommentarer.....	4
4.2	Produktgruppeavgrensning	9
4.2.1	Hva kan Svanemerkes?	9
4.3	Kommentarer til de individuelle kravene.....	10
4.3.1	Krav kapittel 1.....	10
4.3.2	Krav kapittel 2.....	11
4.3.3	Krav kapittel 3.....	13
4.3.4	Bilagene.....	15
5	Kommentarer til bakgrunnen, i detalj.....	17
5.1	Avsnitt 6 Miljøpåvirkning av skismøring.....	17
5.2	Avsnitt 8 Områder uten krav.....	18
6	Diskusjon og konklusjon.....	18

1 Sammen drag

Kriteriene for skismøring ble utarbeidet i perioden høsten 2017 - sommeren 2018. Høringen ble gjennomført i perioden 10.1-10.3.2018. Totalt svarte 21 høringsinstanser. Av disse godkjente 11 forslaget, 1 motsatte seg forslaget og 9 tok ikke stilling men 5 av dem avga kommentarer.

Samtlige mottatte kommentarer er gjengitt i kapittel 4. Det som ble mest kommentert var:

- Testmetodene.
- Flere høringsinstanser uttrykte at de er positive til forbudet mot organiske fluorforbindelser.
- Tre høringsinstanser kommenterte at det finnes andre, mekaniske metoder som kan fungere som alternativ til gliderprodukter.
- To høringsinstanser kommenterte at det er fare for negative helseeffekter ved inhalering av aerosoler/damper. Dette vil ikke bli adressert i denne første kriteriegenerasjonen, men vil overveies i neste kriteriegenerasjon.

Som følge av hørings svarene har kriteriedokumentet blitt justert noe i forhold til høringsutkastet. De viktigste endringene er:

- Klassifisering av produkt (krav O2) er justert noe:
 - Vi vil vi tillate klassifiseringen H222 ("ekstremt brannfarlig aerosol").
 - Vi vil opprettholde forbud mot klassifiseringen STOT SE 3, H335 ("kan forårsake irritasjon av luftveiene") og H336 ("kan forårsake døsighet eller svimmelhet") for produkter som påføres med spray eller varme, men vil tillate disse klassifiseringene for øvrige produktformer, for eksempel produkter som påføres med svamp-applikator.
- Det er lagt til instruksjoner for beregning av resultatene for glidetester (bilag 4 og 5)

2 Om høringen

Høringen gjelder utvikling av kriterier for skismøring. Den ble gjennomført i perioden 10.01-10.03.2018. Under høringsperioden ble syv nordiske skismøringprodusenter og syv produsenter fra øvrige europeiske land ringt og tilbudt individuelt høringsmøte. Fire produsenter takket ja, og det ble avholdt tre individuelle høringsmøter på skype/telefon og ett ved Miljømerkings kontor i Norge.

Nordisk Miljømerking ønsket synspunkter og kommentarer til forslaget som helhet og spesifikt til følgende punkter:

- «Hva kan svanemerkes»: Gliderprodukter for alle typer ski og brett beregnet for bruk på snø. Herunder produkter som optimaliserer glid på felleski. Grunnvoks, festevoxs, klister og rensemidler kan ikke Svanemerkes.
- Alle organiske fluorholdige forbindelser er forbudt. Samtidig vil vi minimere risikoen for at fluorforbindelsene erstattes med andre stoffer som har

uheldige miljø- og helsemessige virkninger. Det oppnås ved å stille krav til alle inngående stoffer (krav O2-O5).

- Kriteriene har som mål å sikre at produktene har høy kvalitet ved funksjonstester (krav O6-O8).

I denna sammanställning är alla kommentarer insamlade och besvarade av Nordisk Miljømerking. Syftet är, förutom att samla in alla kommentarer, att visa hur externa synpunkter har påverkat kraven. Nordisk Miljømerking är tacksam för alla svar som hjälper oss i vår utveckling och hjälper oss att se till att arbetet med kriterierna följer standarden ISO 14024.

3 Sammenstilling av innkomne svar

Totalt svarte 21 høringsinstanser. Av disse godkjente 11 forslaget, 1 motsatte seg forslaget og 9 tok ikke stilling, men 5 av dem avga kommentarer.

Tabell 1: Sammenstilling av svarene.

Land	A. Bare kommentarer	B. Støtter forslaget	C. Støtter forslaget med kommentarer	D. Avstår fra høringsuttalelse	E. Forkaster forslaget med begrunnelse	Totalt
Danmark	1		1	1		3
Sverige	1		5		1	7
Finland	1		1	2		4
Norge	1	1	3	1		6
Andre land, svar	1					1
Totalt	5	1	10	4	1	21

Tabell 2: Danske hørings svar

Høringsinstans	A. Bare kommentarer	B. Støtter forslaget	C. Støtter forslaget med kommentarer	D. Avstår fra høringsuttalelse	E. Forkaster forslaget med begrunnelse
Forbrugerombudsmanden				x	
Miljøstyrelsen			x		
Det Økologiske Råd	x				
Σ Danske svar:	1		1	1	

Tabell 3: Svenske hørings svar

Høringsinstans	A. Bare kommentarer	B. Støtter forslaget	C. Støtter forslaget med kommentarer	D. Avstår fra høringsuttalelse	E. Forkaster forslaget med begrunnelse
Guruwax			x		
Kemikalieinspektionen			x		
Kommerskollegium	x				
Naturskyddsföreningen			x		
Perpetuum Energi & Miljö			x		
Vasaloppet			x		
Erik Thiberg					x
Σ Svenske svar:	1		5		1

Tabell 4: Finske hørings svar

Høringsinstans	A. Bare kommentarer	B. Støtter forslaget	C. Støtter forslaget med kommentarer	D. Avstår fra høringsuttalelse	E. Forkaster forslaget med begrunnelse
Startex Oy			x		
Suomen Latury				x	
Suomen Yrittäjät				x	
Vauhti Speed Oy	x				
Σ Finske svar:	1		1	2	

Tabell 5: Norske hørings svar

Høringsinstans	A. Bare kommentarer	B. Støtter forslaget	C. Støtter forslaget med kommentarer	D. Avstår fra høringsuttalelse	E. Forkaster forslaget med begrunnelse
Arbeidstilsynet			x		
Folkehelseinstituttet			x		
Industri Energi				x	
Norske Ski AS	x				
Scanglide AS		x			
Swix Sport AS			x		
Σ Norske svar:	1	1	3	1	

Tabell 6: Andre land, hørings svar

Høringsinstans	A. Bare kommentarer	B. Støtter forslaget	C. Støtter forslaget med kommentarer	D. Avstår fra høringsuttalelse	E. Forkaster forslaget med begrunnelse
Galluim Co., Ltd.	x				
Σ Andre land, svar:	1				

4 Kommentarer til kriteriene, i detalj

Det som ble mest kommentert var:

- Testmetodene.
- Flere høringsinstanser uttrykte at de er positive til forbudet mot organiske fluorforbindelser.
- Tre høringsinstanser kommenterte at det finnes andre, mekaniske metoder som kan fungere som alternativ til gliderprodukter.
- To høringsinstanser kommenterte at det er fare for negative helseeffekter ved inhalering av aerosoler/damper.

Nedenfor følger alle høringsvarene, sortert løpende etter kapittel/kravnummer i kriterieforslaget. Kommentarer til bakgrunnsdokumentet følger til slutt.

4.1 Generelle kommentarer

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen har tagit del av forslaget till nya kriterier för Svanenmärkning av skidvalla. Naturskyddsföreningen anser att miljömärkning är ett viktigt instrument i omställningen till ett mer hållbart samhälle. I brist på tillräckligt restriktiv lagstiftning spelar miljömärkning en viktig roll i utfasningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och omställningen till produkter med mindre klimatbelastning. De föreslagna Svanenkriterierna för skidvalla är i huvudsak bra. På någon punkt menar Naturskyddsföreningen emellertid att det kan vara relevant att ytterligare skärpa kriterierna.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for deres støtte.

Kommerskollegium

Sammanfattning

Kommerskollegium bedömer att rubricerat förslag kan behöva anmälas enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Vidare bedömer Kommerskollegium att förslaget kan behöva anmälas enligt förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden

Kommerskollegiums uppdrag

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och handelspolitik. Kommerskollegiums uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Anmälan av tekniska föreskrifter

Enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler ska förslag till teknisk regel anmälas till Kommerskollegium. Förordningen om tekniska regler genomför bestämmelser om anmälningsskyldighet i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) nr 1535/2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.¹ Tekniska regler som ska

anmälas är till exempel krav på produktens egenskaper, provning, tillverkningsmetoder och användningsvillkor.²

Beträffande frågan huruvida förslaget är anmälningspliktigt enligt förordningen om tekniska regler kan nämnas att krav som är frivilliga som regel inte omfattas av anmälningspliktigheten. Om de frivilliga kraven däremot har eller kan få en sådan bindande effekt att de blir en förutsättning för marknadsstillträde, kan kraven i fråga behöva anmälas. Kommerskollegium har tidigare förklarat att Svanenmärkningen är en sorts statlig certifiering som kan innehålla faktiskt bindande tekniska regler.³ Kollegiet kan inte avgöra om de nu aktuella kriterierna har eller kan få en sådan bindande effekt att de behöver anmälas, utan vi hänvisar till Nordisk Miljömerking Sverige AB för sådan bedömning. Kollegiet finns tillgängligt för samråd.

Anmälan av krav på tjänsteverksamhet

Av 2 § förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden, som hänvisar till tjänstedirektivet⁴, följer att nya eller förändrade krav på tjänsteverksamhet ska anmälas till Kommerskollegium.

Remissen gäller krav för miljömärkning av skidvalla, inklusive testmetoder och analyslaboratorier. Enligt kollegiets uppfattning kan den typ av statlig certifiering som Svanenmärkningen utgör anses vara ett krav i tjänstedirektivets mening. Definitionen av krav är bred och omfattar inte bara bindande lagstiftningsåtgärder.⁵ Det förutsätter dock att tjänsteleverantören måste uppfylla det aktuella kravet för att få tillträde till, eller utöva, tjänsteverksamheten. Detta kan vara fallet när en märkning blivit så etablerad och efterfrågad att man som tjänsteleverantör *måste* inneha märkningen för komma in på marknaden.

Nordiska miljömärkning föreslår nya kriterier för Svanenmärkning av skidvalla. Enligt Kollegiets bedömning innehåller förslaget tekniska krav på varor i den mening som avses i 2 § punkten 2 i förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Som exempel kan nämnas kravet på att det måste vara en fluorhaltig produkt av typen LF (Lågfluor) eller högre (Krav O6).

I den mån kraven på testmetoder och analyslaboratorier för miljömärkt skidvalla i dagsläget har en sådan effekt gör kollegiet bedömningen att kriterierna bör anmälas. Om kriterierna däremot inte har en faktiskt bindande effekt bedömer vi att de inte är anmälningspliktiga enligt tjänstedirektivet. Kollegiet överlåter till Nordisk Miljömerking att avgöra Svanenmärkningens ställning på marknaden för testmetoder och analyslaboratorier för miljömärkt skidvalla.

¹ L 241/1 17.9.2015.

² 2 § 1 p. förordningen (1994:2029) om tekniska regler.

³ Kommerskollegiums utredning; "Bör kriterier för Nordisk Miljömerking av varor (Svanenmärkning) anmälas enligt direktiv 98/34/EG?" i dnr 2015/00018-2.

⁴ Direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden, artiklarna 15.7 och 39.5

⁵ Begreppet krav omfattar enligt tjänstedirektivets artikel 4.7 varje "skyldighet, förbud, villkor eller begränsning som föreskrivs i medlemsstaternas lagar eller andra författningar eller som följer av rättspraxis, administrativt förfarande, regler från yrkesorganisationer eller kollektiva regler som yrkessammanslutningar eller andra

branschorganisationer har antagit som ett led i utövandet av sitt rättsliga oberoende”.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Vi har notert kommentarene. Da de ikke spesifikt handler om innholdet i forslaget til kriterier for Svanemerking av Skismøring, velger Nordisk Miljømerking ikke å svare i denne høringssammenstillingen.

Perpetuum Energi & Miljö

The Nordic Power Market is deregulated. Companies can choose what kind of power they buy. There is ecolabelled power to buy; specified green power. And there is the EU REDISS audit system to provide guarantees against double-selling of the green power. REDISS system with its Guarantees of Origin insures that the green power is not sold twice. All Ecolabelling criteria should state, as a definitive must: - All the licensee's power contracts within the Nordic countries must be labelled Bra Miljöval El (Good Environmental Choice Electricity) - All the licensee's power contracts within the EU must either be ecolabelled (e.g. German Ökostrom or international EKOenergy www.ekoenergy.org/) or be specified green renewable power. No fossil fuels or nuclear power should be allowed in any Nordic Ecolabel licensee. Nordic Residual Mix is a very dirty power with 48 % fossil origins. Nota Bene: this means ALL contracts for electricity: to offices, warehouses, industries, plants, organisations, houses, trains, cars, all power contracts must be green).

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your comments. The greatest environmental benefits are achieved by selecting requirements that have most relevance, potential and steerability in the life cycle of the product. As outlined in the background document, the most relevance, potential and steerability is achieved by getting skiers that currently use low fluorinated (LF) glide wax products to shift to fluorine-free glide wax products. Nordic Ecolabelling will focus the first generation of the Ski Wax criteria around substituting organic fluorine compounds. Hence, requirements on energy will not be included in this generation.

Vasaloppet

Vasaloppet ser mycket positivt på att en miljöstandard skapas för skidvallor. Dock hänvisar vi till vår partner Swix som vi har mycket stort förtroende för i denna fråga. Vasaloppet har ingen kompetens i de sakliga frågorna om råvaror och tillverkningsprocessen. Däremot kan det vara bra att klargöra för konsumenter hur avfallet ska hanteras. Om ni har frågor till Vasaloppet är vi självklart tillgängliga för att svara.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for deres støtte. Vi har i denne første kriteriegenerasjonen valgt å begrense omfanget av kriteriene og fokusere på substitusjon av fluorholdige organiske forbindelser. Derfor har vi valgt ikke å inkludere krav vedrørende avfall. Krav til helse- miljø- og sikkerhetsanvisninger er listet som et mulig krav i fremtidige kriteriegenerasjoner (jfr. Bakgrunnsdokumentet avsnitt 8).

Erik Thiberg

Glidvalla behövs inte. Så länge skidorna är rena och blanka glider de bra ändå. Det vanligaste sättet att åstadkomma ett rent och blankt belag är dock att just valla skidorna. Men jag stålsicklar och borstar skidorna blanka istället. Jag har ikke använt Glidvalla på varken träning eller tävling i 3 år. Framförallt av miljöskäl. Därmed inte sagt att Glidvalla aldrig ger dig bättre glid. Frågar du en som säljer glidvalla kommer hen givetvis inte att hålla med mig.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Se svar under Norske Ski AS.

Norske Ski AS

Norsk Ski AS jobber ut fra teorien om at den beste og mest varige gliden på ski oppnås ved å stålsikle skisålen med en skarp stålsikkel, som også lager struktur i skisålen (Multicut std/pro). Deretter børstes/poleres sålen, og skien er klar til bruk. Fordelen er at du ikke trenger å tilsette noen kjemiske stoffer til skisålen, og heller ikke trengte å bruke varmejern. Dette er derfor et 100% miljøvennlig alternativ til tradisjonell skipreparering. Resultatet er en ski som beholder de gode egenskapene over lang tid, og som er svært smussavvisende.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Vi er kjent med at det finnes alternative metoder til glider, som er kjemikaliefrie. Dette synes Nordisk Miljømerking er positivt. Utgangspunktet for Svanemerking av skismøring er imidlertid dagens markedssituasjon, der et betydelig antall skiløpere uansett velger å benytte glider. En stor andel av skiløperne som benytter glider, benytter fluorholdige produkter. Målgruppen for kriteriene er å få flest mulig av skiløperene som i dag bruker fluorholdige produkter (i første omgang lav-fluor, LF-produkter) til å gå over til fluorfrie, Svanemerkede produkter.

Arbeidstilsynet

- Det er viktig å redusere og fjerne eksponering for organiske fluorforbindelser ved å fremme skismøring uten innhold av fluor.
- Det er vel så viktig å redusere og fjerne eksponeringen for fluorforbindelser for mennesker, både i arbeidsmiljø og til privat bruk, som det er for ytre miljøhensyn.
- For at Svanemerkede produkter skal få gjennomslag blant skiløpere (konkurranseløpere og Vanlige skiløpere på tvers av alder) som bruker lav-fluorholdige produkter, er det avgjørende at produktene gir like god skiopplevelse med tanke på gli som disse. Dette er vel ønskelig at dette også skal gjelde de som bruker høy-fluorholdige produkter.
- Det vises til Statens arbeidsmiljøinstitutt og deres rapport «Kjemisk eksponering og effekter på luftveiene blant profesjonelle skismørere» <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/288235/stamirapporter/109.pdf?sequence=1&isAllowed=y> hvor det er gjennomført en undersøkelse av arbeidsmiljøet under arbeid med smøring av ski blant profesjonelle

skismørere fra flere nasjoner i konkurransesituasjon i nordiske grener og skiskyting arrangert i Norge.

- Skismøring er en aktuell produktgruppe å se nærmere på for å redusere utslippet samt redusere eksponeringen hos profesjonelle skismørere og befolkningen generelt.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for deres støtte. Det er ønskelig at Svanemerkede produkter også skal kunne gi en like god skiopplevelse som høy-fluorholdige produkter (HF). Med bakgrunn i innspill fra produsenter av skismøring anser vi imidlertid at det i første omgang er mest realistisk å benchmarke mot LF-produkter. Dersom det Svanemerkede produktet skal markedsføres mot et HF-produkt, vil vi allikevel forutsette at det testes mot et HF-produkt. Dette vil bli presisert i bakgrunnen til O6.

Folkehelseinstituttet

Det bør defineres hva som ligger i begrepet fluorfritt ved å angi nivå som er akseptabelt, evt. oppgi deteksjonsgrense dersom det er definisjonen.

Hva med mulig forurensing fra produksjonen, f. eks. dersom fluorfrie og fluorholdige produkter produseres i samme produksjonssystem?

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Hva som ligger i begrepet fluorfritt følger av definisjonen for "inngående stoffer" og "forurensninger" i kriterienes avsnitt 1 "Generelle krav", kombinert med at "organiske fluorholdige forbindelser" ikke får inngå i produktet, krav O4. Nordisk Miljømerking gjennomfører kontrollbesøk ved produksjonsstedet før en eventuell Svanelicens innvilges. Mulig forurensning i produksjonen vil for adresseres ved kontrollbesøk. Dette i tråd med praksis for Svanemerking innenfor andre produktgrupper. Jfr. også avsnitt 5 Kvalitets- og myndighetskrav.

Gallium Co., Ltd

We are interested in the ideas and concepts, however it is difficult for us to support the criteria now.

We want to learn more about this matter and want to see how other ski wax companies do about this.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your feed-back.

4.2 Produktgruppeavgrensning

4.2.1 Hva kan Svanemerkes?

Guruwax

Varför kan man inte Svanenmärka fästvalla?

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Vi viser til vår begrunnelse i bakgrunnsdokumentet kapittel 7.1: Det finnes festesmøring med organiske fluorforbindelser, men fluor-nivåene er vesentlig lavere enn i gliderprodukter. Funksjonalitetstesting av festesmøring er komplisert, og det finnes ikke standardiserte metoder. Dersom hensiktsmessige testmetoder blir utviklet, kan man ved fremtidige revisjoner vurdere å inkludere festesmøring.

Kemikalieinspektionen

I substitutionsarbeidet er det viktig å ha bred tolkning av innebörden av substitution så at også andre tekniske løsninger for å oppnå samme mål inkluderes. Den sentrale kemikaliemyndigheten Echa har nylig publisert et strategidokument "Strategy to promote substitution to safer chemicals through innovation" der Echa betonar at utgangspunktet for substitution bør være denne brede tolkning.

Den nuværende rubriken "ski wax" bedømmer vi som for snäv i det her avseendet ettersom det finns alternative tekniker på marknaden som kan oppnå samme resultat som skidvalla. En mulig forandring kan være å legge til "and other technical solutions" i rubriken for å på så måte inkludere andre tekniske løsninger i kriteriene.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Vi er kjent med at det finnes alternative metoder til glider, som er kjemikaliefrie. Utgangspunktet for Svanemerking av skismøring er imidlertid dagens markedssituasjon, der et betydelig antall skiløpere uansett velger å benytte glider. En stor andel av skiløperne som benytter glider, benytter fluorholdige produkter. I denne versjonen av kriteriene er målsetningen å få flest mulig av skiløperne som i dag bruker fluorholdige produkter (i første omgang lav-fluor, LF-produkter) til å gå over til fluorfrie, Svanemerkede produkter. Nordisk Miljømerking velger derfor i denne kriteriegenerasjonen å beholde produktavgrensningen til skismøring. I fremtidige revisjoner kan det være mulig å utvikle konseptet og skape en bredere produktgruppe der også kjemikaliefrie alternativer for å få bra glid under skiene inngår. Det skulle være i tråd med at substitusjonsprinsippet ikke bare omfatter bytte av kjemikalier men også andre teknikker. Men, i denne første generasjonen av kriteriene har Nordisk Miljømerking bedømt at den største miljøgevinsten kan oppnås gjennom tydelig å peke ut fluorfrie alternativer blant skismøringene ved hjelp av Svanemerket.

4.3 Kommentarer til de individuelle kravene

4.3.1 Krav kapittel 1

O1 Beskrivelse av produktet

Startex Oy

The liability of possible violation of company secrets i.e. product recipes.

The exact content of the used amounts of rawmaterials in the product is normally company secret.

If this information will be leaked to competitors knowledge, there is great possibility to loose market and business. How this can be avoided and what is the situation for the liability of damages.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your comments. Nordic Ecolabelling has more than 25 years of experience in handling confidential product recipes in highly competitive market areas. We currently handle confidential formulation details for both small producers as well as for worldwide market-leading companies within e.g. the detergent and paint sectors. In connection with the application process, we will be happy to provide you with more information about our procedures regarding handling of confidential information.

O2 Klassifisering av produkt

Swix Sport AS

Svanemerket stiller en rekke krav til produkt klassifisering og hvilke som ikke er tillatt. Blant annet så inngår H304, H335, H336 og H222. Dette innebærer at aerosol produkter i stor grad ikke vil kunne Svanemerkes da løsemidlene for parafiner ofte ender med H304 og H222. Heller ikke isopropanol baserte aerosol produkter vil kunne Svanemerkes da disse klassifiseres med H335 og H336. Dersom disse kravene opprettholdes er jeg redd Svanemerket kan bli irrelevant da produkter som løser fluorproblematikken, er nedbrytbare og har glideegenskapene som kunden etterspør vil falle utenfor kravene. Vårt forslag er derfor at klassifiseringene H304, H222, H335 og H336 bør aksepteres.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret.

H304 er aspirasjonsfare kategori 1. Altså den mest alvorlige kategorien. Denne klassifiseringen kan grunnet den alvorlige helsefaren ikke godtas for Svanemerket produkt.

H335 og H336: Det antas at faren for eksponering er større dersom produktet påføres med spray eller varme. Vi vil opprettholde forbudet for denne typen produkter, men tillate H335 og H336 i andre typer produkter, for eksempel produkter som påføres med svamp-applikator.

H222: Hovedfokus i disse kriteriene er på miljø og helse, mens forbudet mot H222 ble foreslått på grunn av brukersikkerhet. Forbrukere er dog generelt vant til å omgås

andre brannfarlige/ekstremt brannfarlige aerosolprodukter til daglig. Nordisk Miljømerking vil derfor fjerne forbudet mot H222.

4.3.2 Krav kapittel 2

O4 Stoffer som ikke får inngå

Arbeidstilsynet

Når det gjelder bakgrunn for krav O3 blir det vist til EU kommisjonens anbefaling til definisjon av nanomaterialer. Det gjøres oppmerksom på at EU kommisjonen arbeider nå med tilpasninger til vedleggene til REACH for bedre å regulere nanomaterialer. Dette gjelder bla definisjonen i vedlegg II. Det vil mest sannsynlig stemmes over forslagene til endringer innen april og endringene vil tre i kraft 1.1.2020.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Vi vil undersøke dette, og eventuelt tilpasse vårt krav til nanomaterialer i krav O4 når ny definisjon har trådt i kraft.

Naturskyddsföreningen

Det er mycket positivt att Svanen helt förbjuder användningen av organiska fluorföreningar, inklusive högfluorerade ämnen (PFAS), i kriterierna. Detta är en grupp av ämnen som är extremt svårnedbrytbara och där vissa av dem i djurförsök visat sig ha negativa hälsoeffekter. Naturskyddsföreningen har länge arbetat för ett gruppförbud mot PFAS i konsumentprodukter och driver just nu en omfattande kampanj i frågan.

Naturskyddsföreningen menar att det är centralt att kriterierna förhindrar att organiska fluorföreningar ersätts av ämnen med motsvarande, eller andra, problematiska egenskaper. Vi stödjer därför Svanens förslag att inte tillåta ämnen som är klassificerade som cancerogena, mutagena eller reproduktionstoxiska enligt CLP-förordningen, liksom att förbjuda PBT- och vPvB-ämnena, samt ämnena på Kandidatförteckningen. Likaså ställer vi oss bakom förbud mot bland annat D4, D5, och D6, hormonstörande ämnen, samt halogenerade och aromatiska lösningsmedel.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvarene og for støtten.

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen støtter kriterierne, særligt krav O9 om fluorstoffer.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvarene og for støtten.

Det Økologiske Råd

Det Økologiske Råd finder, at det er positivt og nødvendigt at fjerne de organiske fluorforbindelser fra skiprodukter, da de jo afsættes i naturen og er i berøring med skiløberen under påføringsprocessen. Specielt eksponeringen ved påføring under opvarmning frembyder en ganske betydelig risiko. Det er ligeledes positivt, at der stilles krav til de øvrige kemiske stoffer, som indgår i produkterne, og at der i kriterieafsnit O4 så vidt det er muligt tages højde for nye kemikalieproblemer ved substitution af de organiske fluorforbindelser med problematiske stoffer.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvarene og for støtten.

O5 Aerob nedbrytbarhet

Naturskyddsforeningen

Det är positivt att kriterierna ställer krav på att samtliga organiska ämnen som ingår i skidvallen ska vara biologiskt nedbrytbara. Däremot skulle vi gärna se att det också ställdes krav på bioackumulerbarhet och akvatisk toxicitet. Exempelvis har vissa siloxaner visat sig vara bioackumulerbara och det är viktigt att organiska fluorföreningar inte ersätts av ämnen med sådana egenskaper. Om Svanen gör bedömningen att ett sådant krav inte är genomförbart i nuläget, bör det övervägas vid nästa revidering.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Nordisk Miljømerking forsøker å balansere kravene ved å stille krav som minimerer risikoen for uheldige substitusjoner, samtidig som kravene i første generasjon skal være oppnåelige. Hvis kravene er for tøffe vil man i verste fall ikke få noen Svanemerkede produkter, og dermed vil man ikke oppnå noen miljøgevinst. Som dere bemerker i deres høringssvar så stiller vi allerede i denne generasjonen en rekke krav til samtlige innholdsstoffer. I forbindelse med bioakkumulerbarhet vil vi nevne at vi har forbud mot stoffer som oppfyller kriteriene til PBT og vPvB (krav O4). En del siloksaner vil utelukkes gjennom kravet om at alle organiske stoffer skal være aerobt nedbrytbare (krav O5). I tillegg har vi spesifikt forbud mot siloksanene D4, D5, D6 og HMDS (krav O4). Når det gjelder akvatisk toksisitet har vi i krav O2 ("klassifisering av produkt") en begrensning om at produktet ikke får være klassifisert som "farlig for vannmiljøet", det vil si produktet får ikke være klassifisert med Aquatic Acute 1 eller Aquatic Chronic 1, 2, 3,4. Vi vil overveie om det er behov for ytterligere krav til bioakkumulerbarhet og akvatisk toksisitet i neste kriteriegenerasjon.

Det Økologiske Råd

Det Økologiske Råd bemærker, at der ikke stilles krav til test for bionedbrydning af farvestoffer (O5 i kriteriepapiret), men de skal som forklaret overholde alle øvrige kriterier.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Bakgrunnen for at fargestoffer er unntatt er forklart i bakgrunnsdokumentet, bakgrunn for krav O5.

4.3.3 Krav kapittel 3

Vauhti Speed Oy

“The Nordic Swan Ecolabelled product must be equally as good as or better than a reference product in terms of glide, wear resistance and dirt-repellent properties.”

This is a must requirement for the product.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your support for this requirement.

O6 Referanseprodukt

Vauhti Speed Oy

About reference products:

- The reference product must be from the same price category as the Nordic Swan Ecolabelled product.
- Two reference products should be used for each test.
 - o For solid paraffin glide waxes one reference product should be from Swix (most established wax brand in the Nordic region) and one from the same company applying for Nordic Swan Ecolabelled product. For Swix Vauhti reference product should be used.
 - o For liquid paraffin glide waxes one reference product should be from Vauhti (most versatile liquid product collection and well-established in liquid products in the Nordic region) and one from the same company applying for Nordic Swan Ecolabelled product. For Vauhti Swix reference product should be used.
- Two reference products should be meant for the same snow and weather conditions as the Nordic Swan Ecolabelled product.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your comments. We agree that the reference product must be at least from the same performance category as the Nordic Swan Ecolabelled product. As price category may be difficult to define precisely, and as price may vary from one retailer to another, we have, based on your input, decided to specify that if the Nordic Swan Ecolabelled product will be marketed in the category of HF products, the product must also be tested against a HF product. We also acknowledge your viewpoint of two reference products. However, although the products have to be extensively tested, it is the view of Nordic Ecolabelling that the requirements for testing should not constitute a disproportionately big burden for the applicant. The Nordic Ecolabelling has long-time experience in defining test levels for various kinds of product types related to ecolabelling. Nordic Ecolabelling has received consultation comments on test design both indicating that the test requirements are too extensive (see Startex Oy's comment in O8), as well as your comments that the test requirements could be even more extensive. Overall, our conclusion is to maintain the requirements approximately at the proposed level, and we will maintain the requirement of only one reference product against each Swan ecolabelled product. As market shares may change over time and vary from one product sub-category to another, as well as from one geographical market to another, we will not specify any particular brand for the reference product. It is the view of Nordic Ecolabelling that the manufacturer should be free to choose also its own

product as a reference, provided that the requirements for the reference product (criterion O6) are met.

O7 Glid og slitestyrke

Startex Oy

Remark for Appendix 4 (O7)

Abration test for the wax

According to the information of the ski base producers the base (sintered racing base) can absorb 1,5...2,2 mg /cm². It is not only on the surface of the base where the wax is. Actually all extra wax will be scraped and brushed off the base surface. Wax remains will collect dirt and reduce the glide. This is why the wearing resistance test is actually dirt collecting test.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your comments and the technical information concerning the test that we have called "wear resistance". Nevertheless, as far as we can see, the test design is still relevant in order to measure the product's performance during a ski tour. We will add the technical information about dirt collection to the background document.

O8 Smussavstøtende egenskap

Startex Oy

Remark for Appendix 1. Laboratory test

Water contact angle test for the wax in laboratory is costwise expensive considering the market value of these products. Same glider line is normally made from same rawmaterials by different sharing. Possibility to consider that the laboratory test result for one wax of the line can be considered to be used for whole glider line.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your comments. Although the products have to be extensively tested, it is the view of Nordic Ecolabelling that the requirements for testing should not constitute an disproportionately big burden for the applicant. The Nordic Ecolabelling has long-time experience in defining test levels for various kind of product types related to with ecolabelling. The Nordic Ecolabelling has received consultation comments on test design both indicating that the test requirements could be even more extensive (see Vauhti Speed Oy's comment in O6 and in Appendix 4), as well as your comment that the test requirements are too extensive. Overall, our conclusion is to maintain the requirements approximately at the proposed level, and we will maintain the requirement for external laboratory testing of all individual products.

O9 Aerosolforpakninger

Miljøstyrelsen

Med hensyn til sprayprodukter bemærker styrelsen, at det er velkendt at sprayprodukter (hovedsagligt aerosol) med fluor potentielt kan give akutte lungeskader. Sådanne produkter findes også til ski:

https://www.skiwear4u.dk/swix/swix-f4-glide-wax-spray-150ml/?gclid=EAIaIQobChMI8OSxgp7a2QIVCgDTCh1iQN2EAQYBCABEgKOH_D_BwE. Der er imidlertid også for enkelte ikke-fluorholdige sprayprodukter (med en anden anvendelse) set akutte lungeskader, og det kan derfor ikke udelukkes, at det også vil kunne ske i forbindelse med et ikke-fluorholdigt svanemærket skivoks sprayprodukt. Det bør også Nordisk Miljømerking være opmærksom på

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Denne risikoen adresseres ut fra det vi forstår delvis gjennom forbud mot spesifikke fareklassifiseringer i krav O2. Samtidig er vi inneforstått med at inhalering av aerosoler fra sprayprodukter kan utgjøre en økt fare for negative helseeffekter, som ikke fullt ut adresseres i vårt kriterieforslag. Dette er listet opp som et område der det kan være aktuelt å stille krav i fremtidige kriteriegenerasjoner (jfr. Bakgrunnsdokumentet avsnitt 8).

4.3.4 Bilagene

Bilag 4 Rammer for funksjonstest glid (O7)

Vauhti Speed Oy

- All tests should be supervised by the member of Nordic Swan Ecolabel.
- Tested product and two reference products should be blind tested so that the member of Nordic Swan Ecolabel re-codes the products before the testing. This includes also re-molding solid paraffin products into the same packaging or re-bottling liquid products into the same bottle.
- At least one out of six required testes should be performed by third party at laboratory conditions either at the University of Innsbruck or at the University of Jyväskylä with their ski testers (tribometer).
- This test done by third party should be passed in order step into the remaining field tests.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your comments. Although the products have to be extensively tested, it is the view of Nordic Ecolabelling that the requirements for testing should not constitute a disproportionately big burden for the applicant. The Nordic Ecolabelling has long-time experience in defining test levels for various kind of product types related to ecolabelling. Nordic Ecolabelling has received consultation comments on test design both indicating that the test requirements are too extensive (see Startex Oy's comment in O8), as well as your comments that the test requirements could be even more extensive. Overall, our conclusion is to maintain the requirements approximately at the proposed level, and we will not introduce additional requirements for third party testing. However, we agree to add a paragraph about some kind of test supervision by Nordic Ecolabelling. ("The applicant shall, upon request from Nordic Ecolabelling, enable Nordic Ecolabelling to monitor at least one test run in field.")

Bilag 5 Rapporteringsskjema for funksjonstest av glid og slitestyrke (O7)

Startex Oy

Remark for Appendix 5 (O7)

In which way the difference of the skis is calculated to the wax test results.

The skis are calibrated with same glider, but what is the formula to count the waxtest results with?

Way of calculating the results of calibration and test should be defined in criteria.

Nordic Ecolabelling's comments

The Nordic Ecolabelling appreciates your comments. We will include calculation instructions in Appendix 5.

Swix Sport AS

Dette [Testpersonens vekt] er en mindre viktig parameter. Om testpersonen veier 60 eller 80 kg har lite å si da det er normalkraften fra ski på snø som betyr mest og denne er avhengig av kontaktarealet mellom snø og ski. I praksis blir forskjeller i normalkraften liten. Foreslår at denne parameteren strykes.

Meteorologiske forhold bør registreres ved testens begynnelse og slutt. Dette fordi små utslag i utstråling, temperatur osv vil gi utslag på glidtid og kunne forklare evt endringer.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Ut fra det Nordisk Miljømerking forstår vil løpere med ulik vekt kunne gi en noe ulik slitasjeprofil under skiene. Vi vil derfor opprettholde krav om omtrent samme vekt. Vi vil tilføye en presisering om maksimal tillatte vektforskjell (10%). Bilaget vil bli oppdatert med info om meteorologiske forhold.

Arbeidstilsynet

Det vises til krav O7 og om hva testrapporten skal inneholde. Det bør foreligge informasjon av vekt og lengde på ansvarlig person for utførelse av testen. I tillegg bør lengden på skiene rapporteres.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Nordisk Miljømerking antar at disse variablene er mindre viktige enn at testpersonene som gjennomfører skiturene har omtrent lik vekt (jfr kommentar fra Swix Sport AS over). Vi vil allikevel for ordens skyld legge til informasjon om vekt og lengde for ansvarlige personer og for skiene, slik at disse testvariablene blir dokumentert i testrapporten.

5 Kommentarer til bakgrunnen, i detalj

5.1 Avsnitt 6 Miljøpåvirkning av skismøring

Swix Sport AS

Studiet på meitemark ble gjennomført av NILU. Det er flere produktkilder til PFOA som benyttes ved skistadioner og utgangspunkt til marka som f.eks DWR-jakke.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for deres tilbakemeling. Vi vil endre ordlyden i sitatet slik at sitatet blir mer presist i tråd med rapporten fra NILU, utført på oppdrag av Miljødirektoratet.

Swix Sport AS

«Skismøring kan inneholde ulike per- og polyfluorerte alkylstoffer (PFAS). En oversikt over noen PFAS er vist i figur 1».

Her bør det vel spesifiseres at det hovedsaklig er forløpere til PFAS som benyttes (PFAS precursors) gjennom såkalte diblock forbindelser

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for opplysningen. Vi vil presisere det i bakgrunnsdokumentet.

Swix Sport AS

«Store deler av industrien har gått over til å produsere forbindelser med kortkjedete perfluorerte forbindelser. Kunnskap om effektene til de kortkjedete perfluorerte forbindelsene er langt dårligere, men man vet at disse også er svært tungt nedbrytbare og dermed vil forbli i miljøet i lang tid».

Pr feb 2018 så er det kun Swix som har gått fullstendig over til C6 (kortkjedet) teknologi. Arbeidsmiljøstudier utført av Folkehelsa under Hovedlandsrennet i 2017 viste at mengden langkjedet PFAS hadde økt i luftprøvene fra tidligere år. Dette tyder på at enkelte produsenter har gått til lengre kjeder enn C8

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Her refererer vi til "store deler av industrien" generelt, ikke spesifikt til skismøringindustrien. Vi vil presisere dette i bakgrunnsdokumentet: På grunn av kjente miljørisiker med langkjedede PFAS har store deler av industrien generelt gått over til å bruke forbindelser med kortkjedete perfluorerte forbindelser. Nordisk Miljømerkings synspunkt om at kortkjedede perfluorerte forbindelser også er uønskede, ut fra føre-var-prinsippet, står fast.

Swix Sport AS

"EU-kommisjonen jobber også for en global regulering av stoffet" Stockholm convension

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for presiseringen om at dette arbeidet gjøres under Stockholm-konvensjonen.

5.2 Avsnitt 8 Områder uten krav

Arbeidstilsynet

Når det gjelder avsnitt 8 og områder uten krav står det at inhalerbare aerosoler fra skismøringene i sprayform er høyere enn for andre påføringsmetoder. Vi legger til at varmebehandling av såle ved påføring av glider antas tilsvarende å øke faren for negative helseeffekter pga avdamping fra forbindelsen, og som således kan inhaleres.

Nordisk Miljømerkings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for høringssvaret. Vi vil føye dette til listen over områder uten krav, som det kan være aktuelt å stille krav til i fremtidige kriteriegenerasjoner.

6 Diskusjon og konklusjon

Det finnes interesse for svanemerking av skismøring, og mange kommentarer har gitt gode innspill til forbedring av dokumentet. Det finnes i tillegg kjemikaliefrie, mekaniske metoder som nevnes over. Utgangspunktet for Svanemerking av skismøring er imidlertid dagens markedssituasjon, der et betydelig antall skiløpere uansett velger å benytte glider. En stor andel av skiløperne som benytter glider, benytter fluorholdige produkter. Kriterienes målsetning er å få flest mulig av skiløperne som i dag bruker fluorholdige produkter (i første omgang lav-fluor, LF-produkter) til å gå over til fluorfrie, Svanemerkede produkter. Mekaniske metoder omfattes derfor ikke av kriteriene.

Det som ble mest kommentert i høringen var:

- Testmetodene.
- Flere høringsinstanser uttrykte at de er positive til forbudet mot organiske fluorforbindelser.
- Tre høringsinstanser kommenterte at det finnes andre, mekaniske metoder som kan fungere som alternativ til gliderprodukter.
- To høringsinstanser kommenterte at det er fare for negative helseeffekter ved inhalering av aerosoler/damper. Dette vil ikke bli adressert i denne første kriteriegenerasjonen, men vil overveies i neste kriteriegenerasjon.

Som følge av høringssvarene har kriteriedokumentet blitt justert noe i forhold til høringsutkastet:

- Klassifisering av produkt (krav O2) er justert noe:
 - Vi vil tillate klassifiseringen H222 ("ekstremt brannfarlig aerosol").
 - Vi vil opprettholde forbud mot klassifiseringen STOT SE 3, H335 ("kan forårsake irritasjon av luftveiene") og H336 ("kan forårsake døsighet eller svimmelhet") for produkter som påføres med spray eller varme, men vil tillate disse klassifiseringene for øvrige produktformater, for eksempel produkter som påføres med svamp-applikator.
- Krav O6 Referanseprodukt: Det er tilføyd at dersom det Svanemerkede produktet skal markedsføres i kategorien for HF-produkter, forutsetter Nordisk Miljømerking at det også testes mot et HF-produkt.

- Krav O7 Glid og slitestyrke: Det er tilføyd at søker på oppfordring fra Nordisk Miljømerking skal legge til rette for at Nordisk Miljømerking skal kunne overvåke minst en testrunde i felt. Det er også tilføyd at vekt og høyde på personen som utfører testen samt lengde på skiene i testen skal rapporteres.
- Det er lagt til instruksjoner for beregning av resultatene for glidetester (bilag 4 og 5 i kriteriedokumentet).

I tillegg kan nevnes at krav O9 Aerosolforpakninger er slettet, da drivgassene som nevnes i kravet uansett er forbudt gjennom EU-forordningene 2037/2000/EC og 842/2006/EC. Det kom ikke inn høringssvar til dette kravet i høringsperioden.